

NOTAT

21.09.2010
ØKS
4/0302-0200-0054
/MWS

Notat til Folketingets Europaudvalg om afgivelse af indlæg i EU-Domstolens præjudicielle sag C-275/10, Residex Capital IV

KONKURRENCE- OG
FORBRUGERSTYRELSEN

1. Indledning

Den nederlandske Hoge Raad har forelagt EU-domstolen et præjudicielt spørgsmål til brug for vurderingen af, hvordan den effektivt opfylder sin forpligtelse til at genoprette situationen fra før støttens meddelelse i sager, der vedrører ulovlig statsstøtte.

ØKONOMI- OG
ERHVERVSMINISTERIET

Det præjudicielle spørgsmål drejer sig om, hvorvidt en national domstol, i en sag om ulovlig statsstøtte meddelt i form af en garanti, kan eller skal erklære garantien ugyldig, som led i de nationale domstoles pligt til at ophæve virkningerne af ulovlig statsstøtte, uden derved at tilbageføre det under garantien ydede lån.

Spørgsmålet opstår, fordi en dom, hvorefter garantien erklæres ugyldig med den virkning efter nederlandsk ret at garantien annulleres, ikke indebærer en ophævelse af den konkurrenceforvridende virkning, som garantien har medført i kraft af ydelse og udbetaling af et lån. Det er denne problematik om tilbagebetaling af den opnåede fordel, som er den danske regerings fokus i sagen.

2. Sagens faktiske omstændigheder

Den nederlandske virksomhed Residex Capital IV (herefter sagsøger) har anlagt sag i Nederlandene mod Rotterdam kommune (herefter sagsøgte), som i 2003 stillede en garanti overfor sagsøger, der herefter ydede et lån til virksomheden RDM Aerospace N.V. (herefter låntager).

Sagen er anlagt, fordi låntager efter at have tilbagebetalt ca. 16 mio. euro ud af et samlet lån på ca. 23 mio. euro ikke har tilbagebetalt lånets sidste del, hvorefter sagsøger har gjort garantien gældende overfor sagsøgte. Sagsøgte har primært afvist kravet under henvisning til, at garantien er ulovlig statsstøtte, idet den skulle have været anmeldt til Kommissionen.

Sagsøgte har fået medhold ved de nederlandske domstole i såvel 1. som 2. instans, som fandt, at den ikke anmeldte støtteforanstaltning udgør en ulovlig aftale efter nederlandsk ret, idet foranstaltningen strider mod EU-rettens forbud mod statsstøtte og ikke er blevet anmeldt til Kommissionen i overensstemmelse med artikel 108, stk. 3, TEUF. Som en konsekvens af garantiens ugyldighed skal den i medfør af den nederlandske forvaltningslov annulleres.

I sager, hvor forpligtelsen til at give Kommissionen forudgående underretning om statsstøtte er tilsidesat, har de nationale domstole pligt til at genoprette situationen fra før støttens meddelelse og i den forbindelse til både at tage stilling til gyldigheden af statsstøtteforanstaltningen og tilbagesøgning af økonomisk støtte tildelt i strid med EU-retten.

I sagen anses annullation som fyldestgørende genopretning i såvel 1. som 2. instans, idet garantien betragtes som den ulovlige statsstøtteforanstaltning. Der træffes derfor ikke beslutning om tilbageførsel af lånet. Underinstanserne lægger endvidere til grund, at lånet ikke var blevet ydet uden garantien og at garantien ikke ville være blevet stillet på normale markedsvilkår. En genopretning gennem tilbagesøgning af fordelene, svarende til det beløb, som låntager normalt skulle have betalt garantien for, anses derfor heller ikke for mulig, idet det lægges til grund, at beløbet ikke kan beregnes.

Sagsøger gør herefter gældende, at en dom om garantiens ugyldighed alene er ikke tilstrækkelig.

3. Den danske interesse i sagen

EU-rettens statsstøtteregler finder anvendelse på støtteforanstaltninger, der gennemføres i alle medlemsstater. Bestemmelsernes fortolkning påvirker dermed også konkurrencevilkårene for danske virksomheder i det omfang støtteforanstaltninger er egnede til at påvirke samhandlen mellem medlemsstaterne.

Vurderer Domstolen, at artikel 108, stk. 3, sidste punktum, TEUF, hjemler ugyldighed af støtteforanstaltningen alene, kan dette potentielt virke konkurrenceforvridende for andre, herunder danske virksomheder. Låntageren vil i så fald have haft en fordel fra tidspunktet for garantiens meddelelse, som kan have påført andre virksomheder urimelig konkurrence.

4. Regeringens stillingtagen

Hoge Raad har i sagen konstateret, at den ydede garanti er ulovlig statsstøtte i medfør af artikel 107, stk. 1, TEUF, idet den ikke er anmeldt til Kommis-

sionen i overensstemmelse med forskriften herom i artikel 108, stk. 3, sidste punktum, TEUF.

I tilfælde, hvor forpligtelsen til forudgående underretning om statsstøtte er tilsidesat, har de nationale domstole til opgave at sikre borgernes rettigheder og genoprette situationen fra før udbetalingen af den ulovlige støtte. Hermed opretholdes traktatbestemmelserne om statsstøtte og virkningen af ulovlig statsstøtte fjernes. Dette indebærer, at der både skal tages stilling til støtteforanstaltningens lovlighed og til, hvorvidt der skal ske tilbageførsel af de økonomiske fordele, som blev opnået ved den ulovlige foranstaltning.

I den foreliggende sag har låntager på baggrund af en garanti stillet af sagsøgte opnået udbetaling af et lån fra sagsøger. Låntager må betragtes som støttemodtager, idet virksomheden er blevet sat i stand til ved hjælp af garantien at opnå et lån på markedet, som virksomheden ellers ikke ville kunne have opnået.

Normalt betaler låntager i disse situationer en garantipræmie til garanten, som afspejler den risiko, som garanten afdækker for, at lånet kan ydes, jf. retningslinierne i Kommissionens meddelelse af 20. juni 2008 (C 155/10) om anvendelsen af EF-traktatens artikel 87 og 88 på statsstøtte i form af garantier (herefter garantimeddelelsen). Denne garantipræmie er ikke betalt i den foreliggende sag.

Det er den danske regerings opfattelse, at for at ophæve virkningerne af den støtte, som er ydet i strid med artikel 108, stk. 3, TEUF, må der ske en tilbagesøgning af den fordel, som låntager har haft gennem manglende betaling for risikoafdækningen, gennem f.eks. betaling af en passende garantipræmie, der matcher den afdækkede risiko. Derved sikres en genopretning af den konkurrenceforvridning, som er skabt.

Det er endvidere den danske regerings opfattelse, at der bør tages generel stilling til beregningsprincipperne for tilbagebetaling i denne type sager. En mulig tilgang til beregningen af fordelene og af tilbagebetalingens størrelse fremgår af Kommissionens garantimeddelelse, hvoraf det også fremgår, at der ved beregningen er mulighed for at inddrage kreditvurderingsbureauer i opgaven med de konkrete vurderinger.

I det konkrete tilfælde er der risiko for, at tilbagesøgning reelt ikke vil kunne lade sig gøre, hvis der ikke er midler tilbage hos låntager. Der kan imidlertid forekomme andre tilfælde, hvor den skitserede principielle tilgang reelt kan genoprette situationen.

Samlet set må det anføres, at en national domstol er forpligtet til at sikre, at der sker en tilbagesøgning af den fordel, som låntager har haft gennem manglende betaling for risikoafdækningen, gennem f.eks. betaling af en passende garantipræmie, der matcher den afdækkede risiko.

Herudover er de EU-retlige statsstøttere regler ikke til hinder for, at en garanti erklæres ugyldig, hvis dette følger af de nationale regler, som regulerer retsforholdet mellem garant og långiver.

I den foreliggende sag er der risiko for, at tilbagesøgning fra låntager reelt ikke vil kunne lade sig gøre. Principielt må det imidlertid fastholdes, at der søges tilbagebetaling. Der er væsentlige konkurrencepolitiske hensyn at tage, idet den fordel, som låntager ellers vil have haft fra tidspunktet for garantiens meddelelse vil være potentielt konkurrenceforvridende for andre virksomheder, herunder danske.